

RODOLJUB

oznani
plačuje se od štiri-
stopne petit-vrste
16 vin. če se enkrat
tiska; 24 vin. če
se 2krat, in 30 vin.
če se 3krat ali več-
krat tiska.

Pisma izvolijo naj
se frankirati.
Rokopisi se ne
vračajo.

22. štev.

V Ljubljani, dne 19. novembra 1903.

XIII. leto.

Shod v Novem mestu.

Govor poslanca dr. Tavčarja.

Slavni shod! Preteklo je že precej časa, kar sem bil zadnjič v vaši sredi. A med tem imel sem prav koristne shode po Notranjski, zategadelj upam, da mi ne boste šteli v zlo, če sem svoj deželnozborski volilni okraj nekoliko zanemarjal. Služi mi pa v opravičenje okoliščina, da bi vam, kot svojim deželnozborskimi volilcem, itak ne bi imel ničesar posebnega poročati, ker nekaj let deželnega zbora sploh bilo ni. Deželne razmere stoje v znamenju dr. Šusteršičeve obstrukcije; leta zavira vsako resno delovanje v deželni zbornici, iz katere sta Šusteršič in Krek napravila nekako politično Pichlerjevo klet, in priznati moram, da sta Šusteršič in Krek pravo občinstvo za to klet. (Res je!) Ali o ti obstrukciji hočem, kar je naravno, pozneje govoriti in sicer precej obširno. Sedaj pa si oglejmo, kako so se razmere od pričetka razvile, dokler niso dospеле do svojega sedanjega prismojenega vrhunca.

Sklicanje dež. zbora.

Letos se je zopet sklical deželni zbor. Klerikalna stranka je takoj začela nekako skrivnostno pisariti, da je to sklicanje nji dodeljena koncepcija, in dr. Šusteršič je zadnjič na shodu v Cerknici, kojega je sklical za zaprta vrata ondotnega katoliškega doma, svojim volilcem pripovedoval, da me je v dobi sklicanja opazoval, da sem poparjen hodil po Ljubljani, da me je trebuh bolel, prav kakor da sem povžil skledo na pol kuhanega krompirja! (Veselost). In ker ima ta mož navado, da povsod tlači svojo osebo vmes, govoril je v Cerknici, da je dr. Tavčar izpraševal okolu, če je to — namreč sklicanje deželnega zbora — dr. Šusteršič izkuhal. Kaj takega se lahko govori cerkniškim klerikalcem! Resnica pa je, da radi sklicanja deželnega zbora nikdo izmed nas ni imel niti najmanjše skrbi, in da jaz prav nikogar nisem izpraševal, če je to sklicanje morda dr. Šusteršič izkuhal. Njegove kuharske zmožnosti dobro poznam, in prav dobro vem, da na Dunaju niti plevnega kropa izkuhati ne more, ker v parlamentu in povsod drugod velja za nekako politično propalico, s katero nikdo rad v dotiko ne prihaja. (Pritrjevanje). Nasprotno pa je resnica, da smo imeli naprednjaki daljše konference z ministrskim predsednikom radi kranjskih razmer. In tedaj sem jaz z vso odločnostjo zahteval, da naj se deželni zbor od leta do leta sklicuje. Če hočejo klerikalci zborovati, je prav, če nočejo, pa tudi prav! (Čujte!) V dru-

gem naj ima pa moč v rokah deželni odbor, kakor jo faktično ima. Na stebru te moči stoječ, pa se deželnemu odboru prav nič ni treba bati dr. Šusteršičeve obstrukcije, in le obžalovati je, da deželni odbor do sedaj te svoje moči ni izkoriščal tako, da bi dr. Šusteršiča samega strah postalo pred njegovo lastno obstrukcijo. (Živahno pritrjevanje). Kar se ni zgodilo do sedaj, zgodi se lahko v bodoče; morda bomo še doživeli, da prične deželni odbor obstruirati Šusteršičeve in Krekove volilce. (Burno pritrjevanje.) Potem pa bode ta dva moža prav hitro skup zlezla, da ju nikjer videti ne bo več. Kakor rečeno, deželni zbor je bil sklican, in morda bo sklican tudi drugo leto, in morda pozneje še tudi. Kolikor je meni znano, na vladnih tleh ne klije nikako nagnjenje razpustiti deželni zbor, ter tako Šusteršičevi obstrukciji do zmage pripomoči. (Dobro!) Morda se bode obstrukcija kakor ogenj nabrala okrog svojega očeta in sredi tega ognja tičal bode dr. Šusteršič, in družega mu ne bode preostajalo, nego da se kot škorpion pika s svojim lastnim repom. (Veselost in dobro-klici.)

Napredna postrežljivost.

Sklicanje deželnega zbora nismo smatrali niti za svojo zmago, niti za svoj poraz. Pač pa smo imeli občutek, da razmere v deželi kričeče zahtevajo deželnega zbora, in da so posebno naši kmetje tisti faktor v deželi, ki trpi največjo škodo, ako deželni zbor redno ne posluje. I. z dobro voljo in z mehkim srcem smo se podali v deželni zbor, in takoj od početka smo klerikalnim poslancem vse dovolili, kar so zahtevali. Volili smo njihove največje nesposobneže v različne odseke, prav kakor so želeli in glasovali smo še celo za nujnost volilne reforme. Liberalna stranka šla je v svojem samozatajevanju do skrajne meje, odsekala si je takorekoč na ljubo klerikalcem eno svojih rok, samo da bi omogočila resno in plodovito delovanje v deželni zbornici. Vsa ljubezen je ostala brezvspešna; in to najbolj zategadelj, ker je najbolj razvita lastnost klerikalnih zastopnikov v deželnem zboru tista grda stvar, ki ji pravimo v narodnem življenju »farška ošabnost«. (Živahno pritrjevanje). Ta ošabnost je predvsem rodila farško obstrukcijo v deželni zbornici; nam, zastopnikom mest, hoteli so vreči vrv okrog vrata, češ, dokler nam brezpogojno in brez vsake spremembe ne dovolite volilne reforme, kakor jo mi hočemo, ne privolimo nikakega delovanja v deželni zbornici. (Ogorčenje). Tako nas je hotel dr. Šusteršič v mesnico pognati, da bi pozneje kazal svojim volilcem, kako je ponižal slovenske liberalce,

da so morali sami molče in ponižno položiti si vrv volilne reforme okrog vrata ter obesiti samega sebe. Ali dr. Šusteršič more tako v mesnico poditi samo svoje volilce, družega pa nikogar. Napredni poslanci smo torej odgovorili: mi dopuščamo, da se v odseku razpravlja in sklepa o volilni reformi, al med tem naj zbornica leno svojih rok skupaj ne drži, temveč v zbornici naj pridejo na razpravo vse točke bogatega dnevnega reda. (Odobranje).

Volilna reforma.

Ta naša zahteva je bila pravična in pametna. Gospodje poznajo moje mnenje o volilni reformi. Teoretično se da splošna in enaka volilna pravica krasno utemeljiti, v praktično življenje prenešana je ta volilna pravica orožje, s kojim je treba prav previdno postopati. Sumljivo pa je vsikdar, ako kriče po taki volilni pravici elementi, ki nimajo niti ene kaplje demokratične krvi v svojih žilah, ki so takorekoč sužnji tiste največje in najsilovitejše avtokracije, ki je posebljena v rimski cerkvi. (Živahno pritrjevanje.) Če taki ljudje kriče po splošni volilni reformi, je to živ dokaz, da hočejo ž njo ljudstvo opehariti. (Burno odobranje). Če bi torej v življenje stopila volilna reforma, kakor so jo izbljuvali razgreti možgani dr. Šusteršiča, ne bili bi ž njo osleparjeni slovenski liberalci, pač pa bi bil ž njo osleparjen slovenski narod na Kranjskem! To je tako gotovo, kakor je gotov amen v očenašu. (Res je!) Bodi temu tako ali tako, samo na sebi je že nezmisljivo, in naj bi bila volilna reforma še tako potrebna, take zadeve spravljati pred deželni zbor potem nujnega predloga. V tem pogledu tedaj volilna reforma ne more veljati za nujno. Ako naj se odpravijo dozdevne stare krivice, ako naj se ustanove novi zakoni, ki bi odgovarjali v vsakem oziru pravici, potem je jasno, da se kaj takega ne more skleniti kar čez noč, posebno ne pri volilnih reformah, pri kojih, ako si pravičen, moraš strogo paziti na to, da odpraviš stare krivice, ne zagaziš v nove, katere bi morda bile hujše od prejšnjih. (Pritrjevanje). Ako so torej naši klerikalni poslanci resno hoteli v resno razpravo spraviti volilno reformo, morali so vedeti naprej, da bo to posvetovanje trajalo tedne in tedne, in da se bode ta dotična dva zakona, naj bi deželni zbor tudi dva meseca trajal, le s težavo dala pod streho spraviti. In ves ta čas naj bi bil deželni zbor lenobo pasel in liberalni poslanci naj bi bili v odseku s štrikom okoli vratu tlako delali. Zahtevali smo torej: v odseku resno in temeljito posvetovanje o volilni reformi, obenem pa tudi resno delo v zbornici!

Klerikalna hinavščina.

Klerikalci, ki so sami občutili, da so jo nekoliko zagazili, storili so nato veliko hinavščino; brez hinavščine, kakor znano, ti ljudje nikjer izhajati ne morejo! Odgovorili so: »Dobro, naj pa pridejo v odseke vse točke dolgega dnevnega reda. Ko bodo vse te reči v odsekih enkrat dognane, potem je pa mogoče, da bomo eno ali drugo zadevo, če bo po našem prepričanju v korist ljudstva, pustili pred zbornico; da bi pa končno tudi deželni proračun pustili pred zbornico, v to pa ne damo nikake obljube!«

Ta ponudba je bila prava klerikalna sleparija. (Živahno pritrjevanje.) Hoteli so nam pustiti vrv okrog vratu, a ponižati so nas hoteli še bolj: Milostivo so dovolili, da smejo priti pred odseke vse točke dnevnega reda, da bi se takov zasedanju deželnega odbora zamazala tista špranja, katera bi nastala med zbornico in pa med ustavnim odsekom, če bi prva ničesar ne delala, drugi pa se spustil v temeljito razpravo o volilni reformi. Potem, ko bi bili odseki dognali svoje posvetovanje, pa naj bi klerikalni poslanci odločevali, kaj naj pride v zbornico, če je to na korist ljudstva po njihovem prepričanju. Kaj se pravi to? To se pravi, klerikalni poslanci so hoteli pred zbornico puščati le tisto, kar bi bilo po njihovem prepričanju na korist njihovim volilcem, vse drugo in tudi deželni proračun pa je imelo lepo v kotu ostati. Kaj bi bila posledica temu? Posledica temu bi bila, da bi bili klerikalni poslanci nato razbobnani med svojimi volilci: vidite mi smo, dasi smo uganjali obstrukcijo, za Vas vse dosegli, naprednjaki pa niso ničesar dosegli, dasi so bili najhujši nasprotniki obstrukcije. (Dobro! Res je!) S tem so nas hoteli klerikalci prisiliti, da bi se bili z vrvjo okrog vratu podali pod svoje lastne vislice in da bi bili pri tem še podpirali obstrukcijo. Da se na ta lep nismo hoteli vsesti, je samo ob sebi umljivo, bili smo to dolžni svoji časti in predvsem tudi časti svojih volilcev. (Burno pritrjevanje). Ko so videli, da nas ne vjamejo v svoje zanjke, obstruirali so klerikalci še naprej ter nas morili s svojimi nujnimi predlogi in predvsem z znano interpelacijo o slovenski univerzi, za katero so zlorabili domovinsko ljubezen mladega in zelo simpatičnega slovenskega pisatelja, in s katero so opeharili slovenskega založnika za sadove njegovega truda. (Sram jih bodi!)

Konec deželnega zbora.

Te otroške komedije so se končati morale, kakor so se v istini končale. Vlada se je naveličala dr. Šu-

steršičevih predpustnih šemarij (Veselosť) in zaključila je deželni zbor, in domu je pognala dr. Šusteršiča in njegove pajdaše, češ, če hočete noret, norite na lastne stroške, ne pa na stroške dežele kranjske! (Živahno pritrjevanje) In prav je tako! Ta konec, kakor ga je doživela klerikalna obstrukcija, moral je priti, in vsak pameten človek je moral vedeti naprej, da pride. Vzlic temu pa so klerikalci raznesli po deželi vest, da je vlada na našo prošnjo zaključila deželni zbor, in nevednemu ljudstvu lažejo, da pomenja obstrukcija v deželni zbornici poraz naše stranke, za nje pa veli kanksko zmago. Mi niti prsta nismo ganili, da bi se bil deželni zbor zaključil: nasprotno, nam je klerikalna obstrukcija voda na naš mlin, in več kot je neumne in nespametne te obstrukcije, bolj hitreje teko naša mlinška kolesa! Vam, ki ste pametni in inteligentni možje ni treba posebej dokazovati, da klerikalna obstrukcija ni ničesar drugzega nego tatvina na blagostanju našega kmeta. (Burno odobravanje). S svojo obstrukcijo naši klerikalci niso drugzega dosegli, nego da so svojemu kmetu nekaj precej velikih kosov mesa strgali z njegovih kostij. (Tako je!) Naj le traja obstrukcija, magari tudi 20 let, kakor je dr. Šusteršič grozil! Nam prav! Mi bodemo v deželnem odboru že skrbeli, da naši volilci ne bodo prevelike škode imeli, a klerikalni kmetje se bodo pa končno vendar tudi naveličali, da bi jima Šusteršič in Krek s kože neprestano jermena rezala, in čisto gotovo pride dan, ko tudi ti klerikalni reveži sprevidijo, da v deželni zbornici niso imeli ljudskih svojih zastopnikov, nego ljudske svoje tatove. (Burno pritrjevanje).

Misijoni.

In prepričan sem, da se katoliškim našim poslancem že nekaj svita o tem koncu. Zategadelj so sedaj, ko je deželni zbor zaključen, in ko jim le malo upa ostaja, da bode deželni zbor razpuščen, po celi deželi provzročili misijone v čast sveti obstrukciji (Viharna veselost) in Krek že pisari na vse strani: za božjo voljo, sklicujte shode in pripravite kmeta k temu, da bo odobral našo obstrukcijo! In slovenski klerikalni kmet, ki je slepo orodje v rokah naše duhovščine, moral bode, pritiran po mladih kaplanih na shode, imeti kamen za kruh (Tako je!) in igrati bo moral tisto poniževalno vlogo, kakor vojak nekdanj, kojega so iz zapora privlekli pred stotnika, da je zajecjal besede: »Herr Hauptmann, ich bedanke mich für die ausgestandene Strafe. (Burno pritrjevanje). Ta krik in hrup, kojega ženeta sedaj Šusteršič in Krek radi obstrukcije po deželi, je nekako nenaraven, je prav zelo prisiljen! Če bi bila obstrukcija res tisto bistroumno, pametno in prebrisano dejanje, kakor to trdijo klerikalni poslanci, potem bi se bistroumnost, pamet in prebrisnost te obstrukcije sama ob sebi vsiljevala našemu kmetu. Če je obstrukcija res nekaj koristnega in dobrega, bi se ta stvar sama hvalila pred kmetom, in ne bilo bi treba tiste gonje, katero duhovščina

radi obstrukcije po deželi počenja. (Res je!) Torej je ta gonja zgolj radi tega potrebna, ker je klerikalna obstrukcija nekaj zabitega, nekaj oslovskega in za kmeta nekaj škodljivega. (Odobranje.) Pri teh Krekovih pismih, pri teh Šusteršičevih shodih spominjam se nehoté tistega severno ameriškega kmeta, ki je imel nekaj lačnih krav v svojem hlevu, katerim pa ni imel drugzega dati nego kup oblanic. Ker se je pa po pravici bal, da jih kravice ne bodo hotele jesti, napravil jim je zelene naočnike, češ, sedaj jih bodo pa žrle, ker jih bodo gledale v zeleni barvi ter menile, da so trava! Temu kmetiču podobni so naši klerikalni poslanci, in njegovim kravicam — pa brez hudobnega namena, ne da bi imel kak animus injuriandi — primerjal bi dr. Šusteršičeve volilce. (Veselosť) Nimajo jim dati drugzega nego obstrukcijske oblanice, in da bi jih spravili v želodec lačnemu kmetiču, silijo mu na svojih shodih rumena očala na nos, rekoč: jej, vsaj imaš — cvrtje pred s. b. (Viharna veselost) Ali kravice v Severni Ameriki niso hotele jesti zelenih oblanic, in na vse zadnje tudi naši kmetje ne bodo hoteli jesti rumenih obstrukcijskih oblanic! S tem se tolažim. (Pritrjevanje.)

Klerikalne laži.

Prepričan sem namreč, da katoliški poslanci sami občutijo brezupnost svojega boja za obstrukcijo. Ne upajo si drugače zmagati v tem boju, nego s tem, da ga vodijo s sredstvi, katera so skrajno nepoštena, lažnjiva, podla in perfidna. Voditelji, ki se bore s takim orožjem, služijo vsaki stranki v sramoto, in nič bolj ne govori o propalosti naše duhovščine, kakor to, da nepoštenost, podlost, lažnjivost in perfidnost katoliških političnih voditeljev spremelja s svojim blagoslovom. (Burno pritrjevanje) Laž pa ostane laž, naj jo je blagoslovil tudi katoliški duhovnik! In stvar, za katero se nimajo z drugim boriti, nego z blagoslovljeno katoliško lažjo, je ravno tako zgubljena kakor stvar, katero se z drugim podpreti ne da, nego s hudičevimi lažjo! Vi vsi občutite, da mi je tu v mislih Šusteršičev shod v Cerknici, ki bode prej kot ne služil za vzor vsem prihodnjim klerikalnim obstrukcijskim shodom. Potrebno je torej, da na cerkniški shod nekoliko reagiramo! Znamenit je bil zgolj radi tega, ker do sedaj dr. Šusteršič še na nobenem shodu, niti na shodu v Ribnici ne, kjer je deval Šukljeta iz kože (Veselosť), ni toliko lagal, zavijal in resnice pačil, kakor je to čini v katoliškem domu cerkniškem. Ne poznam sicer genealogije tega moža, ali da svoje pokolenje direktno izpeljuje od lažnjivega Kljukca (Viharna veselost), o tem sedaj, ko sem prečital cerkniški njegov govor, več ne dvomim. Najbolj žalostno pri tem je, da se cerkniški klerikalci nahajajo na tako nizki stopinji, da imajo vsa omenjena zavijanja in laži za golo resnico, in da niti ne občutijo, kako silno jih ponižuje dr. Šusteršič, ko se predrzne

jih krmiti s tako pičo! Pač res, vsak poslanec je vreden svojih volilcev in narobe! (Tako je!) Kaj smo torej čuli iz imenitnega cerkniškega shoda?

Podpora pogorelcem.

Najprej se je dr. Šusteršič po bahal s svojim nujnim predlogom, da naj dežela privoli 100.000 K za po ujmah poškodovane kmetovalce. Ta nujni predlog ni bil ničesar drugzega, nego gola špekulacija na nevednost kmetskih volilcev. Sto tisoč kron nam je hotel dati, a liberalci niso hoteli v to privoliti! Katoliški možički z dežele žive pač v veri, da se pri deželnem odboru, kjerkoli se kaj odbije, povsod pokaže 100.000 K. In zategadelj so kar omamljeni, če jim Šusteršič pripoveduje: 100.000 K sem vam hotel dati, a liberalci so jih vam odbili. Vse drugo pa častiti gospod iz Ovijačeve hiše previdno zamolči, in ravno v tem tči perfidnost in hudobija. Zamolči pred vsem, da dežela tudi ne more dati, če se ji na drugi strani obenem ne dovolijo potrebni dohodki. Deželne finance — kakor vse druge — podobne so sodu, iz katerega teče le toliko časa, kolikor časa se zgoraj v njega vliva. (Pritrjevanje) Zategadelj smo v deželni zbornici opravičeno zahtevali, da naj pride Šusteršičev nujni predlog v razpravo pri proračunu. Če naj glasujem za izdatek 100.000 K, moram, ako sem vesten deželni poslanec, pred vsem vedeti, kje naj se vzamejo, in če druge velike potrebe kaj tacega, kot je potršeno je 100.000 K, dopuščajo. Drugače bi deželni poslanci bili podobni pijancu, ki v nedeljo vse tisto zapije, kar mu je imelo služiti za življenje v bodočem tednu! Taki pijanci hoteli so biti klerikalni poslanci. (Veselosť) Zahtevali so 100.000 kron, a v razpravo deželnega proračuna pa niso hoteli privoliti, ter so tako sami onemogočili nujni svoj predlog, ker so sami zamašili luknjo, iz koje naj bi se vzelo 100.000 kron. Vzlic temu pa kriče svojim volilcem: liberalci so vam snedli 100.000 K! Tako početje imenuje se pravzaprav lumparija, a ker tiči vmes oseba mojega katoliškega tovariša dr. Šusteršiča, ne pravim, da je to lumparija, prav navadna kozlarija je pa gotovo. (Burno pritrjevanje.)

Gledališče.

Pri vseh katoliških obstrukcijskih shodih pride v razgovor tudi deželno gledališče v Ljubljani. Človeku že kar preseda, ko vidi, kako se ti obrabljeni klerikalni komedijanti neprenehoma drgnejo ob naše gledališče. Na shodu v Cerknici povspel se je boštanski graščak do sledečih tirad: V proračunu za leto 1903. je zabeležen izdatek za po ujmah poškodovane kmete 20.000 kron za celo deželo, za ljubljansko gledališče pa 24.899 kron. Tako se meri, to je merilo liberalne ljubezni za kmeta. Za ljubljansko gospodo 24.899 K, za reveže kmete po celi deželi pa 20.000 kron. Konča

pa z besedami: Kmet še knofa ne dobi! Pred vsem je smešno trditi, da je ljubljansko gledališče samo za ljubljansko gospodo. Tako govoriti more le človek, ki nima pojma o kulturnih potrebah našega in malega naroda, človek, ki nosi slovensko narodnost zgolj na svojem jeziku, svoje otroke pa ostentativno pošilja v nemške šole. (Ogorčenje. Klici: Škandal.) S takim človekom se torej ne bodem prepiral o potrebi in koristi slovenskega gledališča! Res je, da dežela obema gledališčema 24.000 K letne podpore, in res je tudi, da bi vsaj slovensko gledališče brez te podpore izhajati ne moglo. Izdatek 24.000 K je pa samo navidezen, kar se mora že vendar enkrat jasno in očitno povedati. V letu 1901. prejelo je dramatično društvo 12.600 kron, nemško društvo pa 12.000 K obe skupaj toraj 24.600 kron. Ta izdatek pa si je dežela skoraj popolnoma zopet pokrila z najemščino za lože. Te najemščine plačalo je dramatično društvo 6.600 kron, nemško društvo pa 12.495 kron, obe skupaj toraj 19.095 kron. Iz tega sledi, da v letu 1901. dežela za nemško gledališče pravzaprav ničesar plačala ni, nasprotno imela je še dododka 495 kron; za slovensko gledališče pa je de facto potrošila samo 6.000 kron, oziroma po odbitku prebitka pri nemškem gledališču v znesku 495 kron samo 5.505 kron. Za slovensko gledališče okroglo 3000 gld.! Sram bodi vsakega, ki hoče Slovenec biti, pa se spodtika nad to malenkostjo! Tako izgleda toraj tisto merilo, s katerim je dr. Šusteršič slepil cerkniške svoje kmete!

Kaj dobi kmet.

Oglejmo si sedaj, koliko resnice gre Šusteršičevemu izreku: kmet še knofa ne dobi! Vzemimo v roko deželni proračun za leto 1903. Ta proračun izkazuje potrebščino 3.348.696 kron, pokritja pa 3.018.696 K, primankljaja je toraj 330.000 K.

Potrebščina se deli sledeče:

1. Deželni zbor . . .	36.964 K
2. deželna uprava . . .	178.699 »
3. deželna posest . . .	3.880 »
4. deželna kultura . . .	266.542 »
5. javna varnost . . .	75.797 »
6. zdravstvo	89.492 »
7. dobrodelstvo	621.711 »
8. pouk, omika in umetnost	1.232.503 »
9. obrtno pospeševanje	2.000 »
10. ceste in druga obdila	243.560 »
11. vojaštvo in pripraga	39.012 »
12. deželni dolgovi	520.374 »
13. pokojnine	14.162 »
14. razni stroški	24.000 »

Od teh raznih stroškov odpade 20.000 K za podpore vsled ujm. To so potrebščine za leto 1903, ki znašajo, kakor rečeno, 3.348.696 K. Precej težavno je sedaj, določiti, komu prihajajo v korist posamezni ti izdatki. Deželna uprava stane n. pr. 178.699 K. Sedež te uprave je v Ljubljani, in vsi dež. uradniki stanujejo v Ljubljani. Vzlic temu pa bi bila očitna krivica, trditi, da služi izdatek 178.699 K zgolj v korist mest, ne pa v korist kmeta, če tudi vsaj dve tretjini posla deželne uprave zadevate kmečke okraje. A vzlic temu hočem ob roki omenjenih deželnih

stroškov objektivno in brez pretiranosti pokazati, kako izgleda tisti »knof«, ki ga naš kmet dobiva leto za letom od svoje dežele, in pred vsem tisti knof, ki ga je dobil v letu 1903. od svoje dežele.

Od navedene potrebščine v skupnem znesku 3,348.696 kron spadajo na »kmečki« del dežele vsaj sledeče potrebščine.

1. Vsa potrebščina za deželno kulturo, odbivši za vodovod v Postojni proračunjeni znesek 10.486 K, torej v znesku 256.056 K;

2. od potrebščine za zdravstvo vsaj za plačo okrožnih zdravnikov proračunjeni znesek 65.016 K, dalje za cepljenje koz proračunjeni znesek 10314 K, in za živinozdravniška proračunjeni znesek 5000 K; skupaj torej 80.330 K;

3. od potrebščine za bolnice in drugo dobrodelstvo vsaj dve tretjini, to je znesek 414.474 K;

4. od potrebščine za pouk in omiko vsa za ljudsko šolstvo proračunjena svota 1,088.418 K;

5. od skupne potrebščine za občila vsaj za deželne ceste proračunjeni znesek 100.000 K in vsa potrebščina za okrajne in druge ceste v znesku kron 50.500 torej znesek 150.500 K;

6. od potrebščine za deželne dolgovne vsaj potrebščina za deželni posojilni sklad v znesku 406.024 K.

Ta znesek se mora zategadelj tukaj upostaviti, ker je 4% deželno posojilo nastalo radi zemljiške odveze, ki je bila gotovo kmetiska zadev par excellence;

7. potrebščina za podpore vsled njm v znesku 90.000 K

Potrebščine kmetijskega ljudstva pogoltnjejo od skupne svote 3,348.696 K vsaj 2,415.802 K.

Da je ta obračun objektivno in brez dvojbe pretrezen izhaja iz tega, da se od deželne uprave, od javne varnosti, od vojaštva in priprave niti vinarja ni zaračunilo na korist kmetijskemu prebivalstvu, dasi nikomur ne bode prišlo na misel, trditi da je deželni odbor, ali da so orožniki zgolj radi gospode, ali, kakor bi se dr. Šusteršič izrazil radi »škrijcev« na svetu! Isto tako še celo od stroškov za deželni zbor v proračunjenem znesku 36.964 K nisem niti beliča vpisal na breme kmetijskemu prebivalstvu, to pa zategadelj ne, ker sedanje delovanje kmetijskih deželnih poslancev res ni bilo beliča vredno!

Bodi si tako ali tako, gola in čista istina je, da potrosi dežela Kranjska za svojega kmeta na leto vsaj 2,415.802 K. (Viharno pritrjevanje.)

Koliko plača kmet.

Da bode zadeva še bolj pojasnjena, treba nam je sedaj še preiskati, v kakem razmerju donášata deželi dohodke kmet in pa takoimenovani dr. Šusteršičev škrijec.

Največji dohodek dežele je deželna doklada k direktnim državnim davkom. Davčni predpisi, na katerih je odmerjena letošnja 40% deželna doklada, znašajo: 1) za zemljiški davek 1,175.159 K; 2) za hišno razredni davek 306.873 K; 3) za hišno najemniški davek 770.000 K; 4) za splošno pridobitno 466.175 K; 5) za pridobitno javnih podjetij 697.203 K; 6) za rentnino 26.301 K; 7) za plačarino 3512 K. Skupni predpis direktnih davkov znaša torej 3,445.223 K.

Od navedenih vrst direktnih dav-

kov plača kmetijsko ljudstvo le zemljiški davek in hišno razredni davek, a ne vsega, ker je uvaževati to, da plačuje velik del zemljiškega davka veleposestvo in pa deloma tudi meščan. Z malimi izjemami plača vse ostale davke mestno prebivalstvo in oziroma industrija. Če hočejo biti naši katoliški klerikalci pravični, morajo sami priznati, da spada od navedenega davčnega predpisa na kmeta k večjemu 1,100.000 K, dočim zadeva ostanek 2,345.223 K druge sloje prebivalstva; v prvi vrsti naša mesta!

Ozrimo se sedaj še po drugih deželnih dohodkih, ki so proračunjeni za leto 1903. Tu nam je konstatirati sledeče:

1. Od doklad k državni užitnini od vina, vinskega in sadnega mošta, ter od mesa, ki so proračunjene na 339.202 K, plačuje mestno prebivalstvo najmanj dve tretjini, to je kron 226.122;

2. Od naklade na pivo, ki je proračunjena na 140.000 K, spada najmanj 100.000 kron na mestno prebivalstvo;

3. Državno osebno dohodnino plačujejo vsi drugi sloji prebivalstva, le klerikalni kmet je ne plačuje. Zategadelj opravičeno trdimo, da je državni prispevek 88.000 K plačan neposredno od mestnega prebivalstva, in ne od kmeta;

4. Državni davek od žganja se plačuje nekako enakomerno od kmetijskega stanu, kakor tudi od drugih slojev deželnega prebivalstva.

Zasluga, da dobiva dežela iz tega davka državni prispevek okroglih kron 800.000, pa gre kmetijskemu in mestnemu prebivalstvu le glede zneska 300.000 K. Ta znesek se sme tedaj deliti na polovico in spada na kmeta 150.000 K, na mesta pa vsaj tudi 150.000 K.

In sedaj napravimo bilanco: Kmet plača deželi morda kakih 800.000 K, izplača se pa zanj 2,415.802 K.

Ostali sloji prebivalstva, največ seveda mesta pa plačajo skupaj okroglo 1,500.000 K; dobe za to pa komaj 500.000 K, ako se stvari resno in temeljito pretehtajo!

Oprostite, da sem vas toliko časa mučil s suboparnimi številkami. Ali podučne so te številke, ker predvsem dokazujejo, da je bil naš kmet že dosedaj v deželni zbornici tako zastopan, da boljše zastopani ni mogel biti. Naš kmet je imel v deželni zbornici, odkar obstoji deželni zbor, gorko svoje gnezdo, in kdor obstrujira v ti zbornici, tepe našega kmeta s polenom po glavi, in deželni denar mu krade iz žepa. (Viharno pritrjevanje.) To je resnica v obstrukciji in družega nič! Na drugo stran pa kažejo številke, da so naša mesta, odkar imamo deželni zbor, krvavela za kmeta (Viharno pritrjevanje) in da se je tako rekoč polovica vsega tistega, kar se je za kmeta napravilo, napravilo iz mestnih žuljev. (Tako je!) Če hujska sedaj dr. Šusteršič kmeta proti mestom, je to grda nehvaležnost, grda ostudnost. (Res je!) Tudi to je resnica. Izhaja pa iz tega, da, kar se tiče kmeta, volilna reforma nikakor ni nujna zadeva, vsaj ne tako nujna, da bi se radi nje moralo razdreti resno delovanje deželnega zbora.

Naše zahteve.

Letos so imeli naši klerikalci najlepšo priliko dobiti volilno reformo. Samo roke jim je bilo treba stegniti. Pa je niso hoteli stegniti. Zamudili so svoj trenutek, nam pa so postale zopet proste roke. Eno je gotovo: izsiliti si ne damo volilne reforme, najmanj pa po prismojenih grožnjah dr. Šusteršiča (Živahno odobravanje) ali pa po surovem divjanju njegove prismojene duhovščine. Zapišejo naj si pod svojo mašno kapo, da volilna reforma potom nujnega predloga nikdar več ne pride pred deželni zbor Kranjski! (Burno odobravanje.) Če pa pride pred zbornico, prišla bode le pod pogojem, da se varuje in pomnoži vpliv naših mest, ki s svojimi žulji deželo vzdržujejo! (Viharno pritrjevanje.)

Vsaj vemo, za kaj se bije sedanji boj. Mesta se hočejo v ozadje potisniti, ona naj nimajo nikacega vpliva, in nikacega družega pomena, nego da dajejo za deželne in kmetijske potrebe potrebni denar! Z jedno besedo obglaviti se hočejo naša mesta, vse drugo pa se naj postavi na nivo tistega kmeta, ki niti do pet šteti ne zna, tako da bode nesebični dr. Šusteršič v bodoče še lažje graščine kupoval, in da bodeta kaplan in fajmošter v bodoče svojega kmetiča še uspešnejše pod prešo pokladala. Za to se gre, in za drugega nič. Zategadelj naj ostanejo tudi naši učitelji tisti helotje, kakor so bili dosedaj, in po dr. Šusteršičevem receptu naj se jim plača poviša iz tistih naklad, ki naj se nalože na davke, katerih ni! Mi pa pravimo, prej nikake volilne reforme, dokler se ne vrede učiteljske plače, (pritrjevanje) potem pa le pod pogojem, da se mestom da vse tisto, kar jim gre vsled tega, da za deželo največ plačujejo. S tem končam! (Viharno odobravanje in dolgotrajno ploskanje.)

Osamljena Nemčija.

Ugledna berlinska revija „Gegenwart“ se v članku „Osamljena Nemčija“ pritožuje, kako na vseh straneh narašča sovraštvo proti Nemcem. „Ves svet si leži v objemu, toda Nemčiji se izogibljejo ali pa jo kvečjemu obiskujejo radi vljudnosti. Nekdaj veseli angleški kralj počuti se v Parizu mnogo bolje, kakor pri svojem cesarskem sorodniku v vojaškem Berlinu, kjer imajo smisel le za spomenike in parade. V Zedinjenih državah vlada vkljub ljubezni vim poklonom nemških dostojanstvenikov in cesarskih daril, prav zdravo sovraštvo zoper Nemce. Z vsiljivimi darili si pomagamo naprej v napačni nadi, da imajo tudi v visoki politiki take malenkosti resnično veljavo. Avstrija koraka roke v roki z Rusijo ter z njo urejuje balkanske zmede. Mi smo res osamljeni, in trozveza je le še v miru nekak nakit. V resnem trenutku pa gre Avstrija z Rusijo in Italija z Francijo.“ Potem nasvetuje, naj bi se obnovila nekdanja trozveza cesarjev. „Ako se to zgodi, bo izključeno, da bi se Avstrija sporazumela z Rusijo proti volji in brez vednosti Nemčije; tudi bi tako sporazumljenje ne bilo nevarno. Potem bi tudi lahko povsem drugače nastopali za nemški značaj v državi ob Donavi,

ki bi brez strahu pred Rusijo svoje uporne Slované in Madjare lahko ugnala. Ako se rusko-francoski dvozvezi pridružita še Angleška in Italija, nastane četverozveza, pred katero bi bilo v nevarnosti evropsko in prekomorsko stališče Nemčije.“ Brez ovinkov bi se to izvajanje povedalo: Nemčija se čuti osamljeno, brez pravih prijateljev, trozvezi ne zaupa ter si želi političnega spletkarja, kakršen je bil Bismarck, da bi ji pridobil zopet veljavo.

Boj proti klerikalizmu na Francoskem.

Ministrstvo Combes nadaljuje neustrašno boj za osvoboditev Francoske klerikalnega upliva. Da je mogel klerikalizem vsepovsod po Francoskem razpresti svoje mreže in inficirati narod s svojimi pogubonosnimi idejami, je največ krivo to, da so imeli klerikalci svo vzgojo mladine v svojih rokah. Ako se je torej hotelo radikalno izpodnesti tla klerikalizmu, treba mu je bilo izpodsekati korenine, to je odvzeti mu enkrat za vselej vzgojo in pouk mladeži iz rok. Combes se je z obćudovanja vredno enerzijo posvetil tej nalogi in jo sedaj po hudih bojih tudi izvedel.

V četrtek je sprejel francoski senat z 225 proti 31 glasom prvo točko novega šolskega zakona, ki se glasi: „Prvo zaglavje tretjega oddelka zakona Falloux z dne 15. marca 1850 se odpravi.“

S tem je odpravljen zadnji ostanek zloglasnega zakona Falloux in s tem je vzgoja mladine, katero je Napoleon III. izročil klerikalcem, da bi jih s tem pridobil za-se, da bi mu pomagali splezati na cesarski prestol, zopet vrnena državi.

Več kakor pol veka so vzgojevali francosko mladino rimski klerikalci, kaj čuda potem, da so se od dne do dne širile njih vrste in da je rimski zmaj vedno smelejše dvigal svojo glavo proti napravam republikanske države. Res zadnji čas je že bil, da se je zadala temu zmaju smrtonosna rana, zakaj drugače bi pač v doglednem času že zaklenkal francoski republiki smrtni zvon.

Dan, ko se je za vedno strla klerikalna premoč na Francoskem, ko se je izbrisal zadnji spomin na to žalostno dobo, je velepomnljiv v francoski zgodovini, kakor zlasti v povestnici večnega boja za duševno svobodo in neodvisnost vsega človeštva!

Položaj na Ogrskem.

Ko se je pred meseci prvič imenoval grof Tisza kot bodoči ogrski ministrski predsednik, so madjarski listi pisali v najostrejšem tonu proti njegovi osebi in naglašali, da se morajo proti njemu v slučaju imenovanja dvigniti vsi pravi madjarski rodoljubi, zakaj Tisza je baje dunajskemu dvoru obljubil, z železno roko vdušiti gibanje glede armadnega vprašanja. Zato se je obće pričakovalo, da bo imenovanje grofa Tisze za ministrskega predsednika izzvalo v madjarskih političnih krogih hud odpor. Toda kar se je pričakovalo, se ni zgodilo! Nasprotno, grofa Tiszo je cela ogrska javnost pozdravila kot rešitelja iz opasne situacije in celo neodvisna stranka ga je sprejela z neko prijazno reservo. To je vzbudilo splošno začudenje, zakaj

nadejalo se je, da bo imenovanje moža »z železno roko« izzvalo v opozicijskih krogih najhujši odpor. Po mnenju dobro poučenih politikov je grof Tisza »prijazno reservo« neodvisne stranke kupil z zakulisnimi koncesijami. To je prav mogoče! Predsednik neodvisne stranke, Fran Kossuth, je priobčil v svojem glasilu članek, v katerem ostro obsoja obstrukcijo, kar je vrlo pomenljivo in kaže, da se je grofu Tiszi najbrže posrečilo si pridobiti blagohotnost in naklonjenost opozicijskega voditelja Kossutha. Za kakšno ceno, se sedaj še ne ve! Naglašajo samo, da bo neodvisna stranka v najkrajšem času formulirala svoje zahteve in jih predložila ministrskemu predsedniku v uvaževanje. Ako bo grof Tisza napram tem postulatam zavzel prijazno stališče — to je baje zagotovljeno — bo neodvisna stranka na celi črti položila obstrukcijsko orožje in krenila na pot krotke in pohlevne opozicije.

Bolgarija in Srbija

sta najbolj obrekovani deželi na Balkanu. Nemški spletkarji si dan na dan izmišljajo nove krize in zarote; enkrat pišejo nemški listi, da so nastale nove zarote proti srbskemu kralju, dasi se vozi kralj sam med ljudstvom okoli, ki ga povsod prisrčno pozdravlja. Drugič zopet pišejo, da se kralj odpove prestolu, ali da se je osnovala zarota po celi Bolgariji in Srbiji, ki prežene kneza Ferdinanda ter združi Srbijo in Bolgarijo pod enim vladarjem. In četudi morajo take laži zopet in zopet preklicavati, jih vendar ne mine slast obrekovati slovanski državi na Balkanu iz nevoščljivosti, ker se uspešno branita nemškega vpliva.

Ko je te dni dospel na Dunaj novi srbski poslanik, bivši ministrski predsednik in minister zunanjih zadev, profesor dr. Mijo Vuić, je zopet poučil nemško časnikarstvo, da si zastoj dela upe na propad Srbije. In dr. Vuić je tako resen učenjak in politik, da niti nemški šovinisti ne upajo dvomiti nad resničnostjo njegovih besed. Sprejel je namreč urednika »N. Fr. Presse« ter mu rekel med drugim: »Upam, da se bližamo boljši bodočnosti. Dobra volja za mir in delo je pri vseh faktorjih, ki pridejo v poštev. Obe radikalni stranki sta se združili iz notranje potrebe. Nimamo druge stranke v deželi, ki bi mogla s svojo večino vladati. Kralj ima trdni namen, postopati strogo ustavno, in zato so se zbrali okoli njega radikalci obeh barv, da mu zagotovijo večino. Dela je mnogo. Najprej se mora zagotoviti politična in finančna stalnost. Glavna napaka Obrenovičev je bila, da so vedno mislili na prevrat. Uganjali so mefistofelično politiko, danes zidali, jutri podirali. Vsled tega je trpela dežela v političnem ugledu, v gospodarskem razvoju in v finančnem položaju.«

Vuić je mnenja, da pri sedanji dobri volji kralja in poklicanih faktorjev se lahko napravi v Srbiji v štirih letih ravnotežje. Glede vesti o nameravanem odstopu kralja Petra v prilogi svojemu 16letnemu sinu je rekel Vuić, da so vse take vesti popolnoma izmišljene, ker kralj Peter želi in pripravlja

svojemu otroku le dobro, a če bi se sedaj prestolu odpovedal, ustvaril bi tak položaj, kakršnega je zakrivil Milan, ko se je na ljubo sinu Aleksandru prestolu odpovedal. Sicer je res, da bi posamezni nezadovoljneži, ki so pri prejšnji vladi obogateli, radi podkopavali novo vladarstvo; toda v Srbiji nihče ne želi od najbogatejšega podjetnika do revnega kmeta ničesar bolj kot mir, red in zakonitost.

Glede balkanskega vprašanja je izjavil Vuić, da dvomi, če se bodo posrečile reforme. Položaj v Macedoniji je res nevzdržljiv. Dežela je vsled slabega gospodarstva in ropanja izžeta, ljudstvo je brez kruha. Ako se do spomladi ne napravi redu, bo ljudstvo vsled obupa zgrabilo za orožje. Srbija ostane tiha opazovalka, dokler ne pridejo v nevarnost njeni interesi v Stari Srbiji.

Domače in razne novice.

— **Klerikalni shodi.** V nedeljo so klerikalci priredili pet shodov, o katerih poročajo silno bahato, ki pa so bili v resnici jako klavrnji. Tudi to pot se klerikalci svojih shodov niso upali naznaniti. V tem, ko naznanja naša stranka vsak shod, prirejajo klerikalci svoje shode po farovških vežah popolnoma skrivaj. Klerikalci se pač ljudstva boje! V Škofji Loki je v nedeljo pridigoval dr. Šusteršič. »Slovenec« pravi o tem shodu; »Govorilo je staroslavno mesto Škofja Loka z okolico.« V resnici pa na tem shodu ni bilo nič mestjanov, nego sami kmetje, katere so prignali duhovniki. Celo iz Sele so jih prignali, ker jih v loški okolici ne morejo več dosti dobiti. Navzočnih je bilo kacihi 15 duhovnikov. Med temi je bil najglasnejši kaplan Zaplotnik, ki je edini delal medklice. Kmetje so se popolnoma mirno zadržali, po shodu pa so v gostilnah silno zabavljali na Šusteršiča. To pa radi tega, ker je Šusteršič na shodu govoreč o učiteljih doslovno rekel: »Kadar bodo liberalni učitelji prirejali protestne shode, naj si svoje kosti natanjko numerirajo, sicer bo v deželi še večje pomanjkanje učiteljstva.« Celo klerikalni kmetje so bili do skrajnosti ogorčeni, da je načelnik farške stranke, zapupnik in desna roka ljubljanskega škofa, pozivljaj na uboj liberalnih učiteljev. »Kam pa pridemo, če se bomo začeli pobijati?« so vpraševali klerikalni kmetje in dostavljali »kaj pa bo, če bodo liberalci rekli, naj si farji puste kosti numerirati.« Sicer pa se bomo o tem Šusteršičevem pozivanju na uboj učiteljev že še drugod pomenili tako, da bodo farji kar poskakovali. V št. Lovrencu je imel dolgočasni Nace Žitnik shod. Ljudje so hoteli shod kar razbiti in pognati Žitnika v beg, a svarilo se jih je, ker bi v takem slučaju lahko kdo prišel v nesrečo, posebno ker farške priče tako rade po krivem prisegajo. Nekoliko pa se je Nacetu že posvetilo. V Sori je klobasal dr. Lampe, v Slavini dr. Krek, v Dobropoljah pa je konsumar in agent škofove zavarovalnice Muštar izrekel konsumarju Jakliču svoje neomejeno zupanje. Jaklič je bil tako ginjen, da bi se mu skoraj — peč podrla. Druga nesreča se ni zgodila.

— **Škof in svobodna volitev.** Občna volilna pravica in svobodna volitev, ljudstvu pravico! vpijejo klerikalci na vseh konceh in krajih. In kako razumevajo to občno, svobodno volitev? Ž njimi voliti brezpogojno, to je tista svoboda, o kateri besedičijo. Zato imamo najlepši dokaz pri pokrovitelju klerikalne stranke, pri škofu samemu. On ne pozna nobene svobode in gorje njemu podrejenim osebam, posebno duhovnikom, če se upajo zahtevati zase toliko svobode, kakor jo ima zadnji hlapec. Še bo bralcem »Slov. Naroda« v spominu, kako je za deželnozbornske volitve pred dvema letoma škof zapretel v pismu nekemu duhovniku, ker ta ni imel namena voliti klerikalne kandidate. Žugal mu je s suspendiranjem, ako od svoje namer ne odstopi. Znano je, da je boj, ki ga bijejo stranke v občinah po deželi, več ali manj gospodarskega značaja. O kaki ekstremnosti glede politične barve ne more biti govora. In če ima v tej ali oni občini recimo naša stranka bolj pametne gospodarske težnje in uresničenje teh teženj zavisi od zmage liberalne ali klerikalne večine, kakor se že imenuje, in da se ondotni duhovnik nekako mirno zadrži ter ne vleče ne na desno, ne na levo, tedaj je ogenj v strehi. Redki, ko bele vrane, so taki duhovniki, vendar se še dobe. No, in škof? Dotični župnik, ali kar si bodi, dobi takoj ukor ali še kaj hujšega. Če je voljen v odbor od naše stranke, mora na škofov ukaz odložiti odborništvo; on ne sme sodelovati pri res važnih gospodarskih vprašanjih. Tak župnik ima navadno na strani kakega mladega kaplana, da ga kontroluje in vsak korak in besedo, ki jo izgovori župnik v prid naši stranki, naznani škofu. Res, nobene prostosti nimajo taki duhovniki. Na škofovo povelje se morajo umakniti iz svojih župnij. In zakaj vse to? Ne odobravajo škofove politike in dosti je. In ti ljudje vpijejo po občni, svobodni volilni pravici? Kako morete to zahtevati, ko jo sami, oziroma škof na najeklatantnejši način teptate? Škof naj pusti najprvo svojim ljudem proste roke in potem naj šele zahteva to svobodo za druge. Ko zopet pride ta točka v dež. zboru na dnevni red, se lahko brez ovinkov pove take slučaje, ki so se res zgodili in najjasneje osvetljujejo klerikalne naklepe. Seve, zabito, nevedno ljudstvo, to bodemo že še zdaj lahko vodili za nos in deželni denarci so naši, četudi jih plačajo dvakrat toliko liberalci, si mislijo klerikalci. Škof naj da prvi najlepši izgled in naj vsakemu pusti po svoji volji izvrševati državljanske dolžnosti. Dokler se pa to ne zgodi, pa vemo, da klerikalcem ni za drugega, ko za večino, in da nevedno ljudstvo le farbajo in nič drugega ko — farbajo.

— **Klerikalno narodnjaštvo.** Iz Kamnika se nam piše: Napredna stranka je mnogokrat že izjavila, da je vsikdar pripravljena za narodno delo skupaj s klerikalci, a ti, ki se vedno s svojim narodnjaštvom bahajo, to skupno narodno delovanje dosledno odklanjajo, kar je najboljši dokaz puhlosti njihovega narodnega čutenja. Pri nas se je ravno kar dogodil slučaj, ki je vrhunec klerikalne nesramne nestrpnosti. Za družbo sv. Cirila in Metoda, ki

vedno toži o slabih dohodkih, priredite združeni podružnici — moška in ženska — v kamniški narodni čitalnici začetkom grudna gledališko predstavo. Glavno ulogo igre »Materin blagoslov« je prevzel g. Rudolf Nifergal, trgovski sotrudnik v trgovini Karla Kumra in Franceta Šubeljna. Ta dva mu prvotno nista prepovedala sodelovanja pri igri, a končno sta si — gotovo ne brez vednosti dekana Lavrenčiča — stvar premislila in odpovedala gosp. Rudolfu Nifergalu službo za slučaj njegovega sodelovanja pri omenjeni gledališki predstavi. Gosp. Nifergal, ki je bil že poprej svoje sotrudstvo z moško besedo obljubil, ostal je mož beseda in odpoved službe sprejel, da se predstava v prid družbe sv. Cirila in Metoda ne onemogoči. Vsa čast njemu in to njegovo moško postopanje bo zanj najboljše priporočilo pri narodno-naprednih trgovcih. Klerikalna nestrpnost pa se je zopet pokazala v grdi svoji nagoti. Za slabo plačo tirjajo ti narodnjaki dvomljive vrednosti duševno robstvo od svojih uslužbencev, kar jih pa ne zavira, da pri vsaki prilike kričé, da imajo narodnost le oni v zakupu. Končno bodi omenjeno, da sta tukajšnji podružnici družbe sv. Cirila in Metoda že več veselje priredili v Fišerjevem hotelu, ki od svojega obstanka ni v liberalnih rokah, kar pa pristaše narodno-napredne stranke ni odvrčalo od udeležbe in izdatnih žrtev takó, da so te veselice donesle imenovani družbi prav lepih dohodkov. Klerikalna grdobija je tem večja, ker je gospod Rudolf Nifergal vedno podpiral svojo mater, revno vdovo s tremi še nepreskrbljenimi otroki. Besede Kristusa: »Kdor ni z mano je zoper mene«, razumevajo klerikalci takó, da ubiti je vsakega, ki ni z njimi.

— **Slovenjegraški konzum.** »Slovenec« in »Slovenski Gospodar« zavijata, češ slovenjegraški konzum ni v konkurzu. Uradni list, katerega izdaja samo c. kr. trgovinsko ministrstvo, pa razglša v št. 45. na strani 595, da se je otvoril 27. oktobra 1903 konkurz čez »Geschäftsführer der »Zadruga« in Wiudischgraz, Jakob Vrečko«. Konkurzni komisar je sodni pristav dr. Fran Friedl, upravitelj konkurzne mase pa notar dr. Johann Tomschegg, oba v Slov. Gradcu. Zdej je pač vseeno, kdo je v konkurzu, ali Vrečko, ki ni nič drugega kot farška marioneta, za katero so se skrili pretkani in zviti kutarji, ki so se poloma bali in tega revčka naprej porinili, ali pa imenoma konzum kot takšen, kajti Vrečko ni nič in nima nič, izvzemši morda to, da se je skušal okoristiti, kakor Artur Klobušar v Marnbergu in Kancijan Mollé v Vitanju, ki sta oba že kašo pihala, katero so jima skuhalo pristaši mariborskega odrešenika, ne dvomno pa ga čaka enaka pravična osoda, kakor je zadela imenovana dva konzumarska osrečevalca. Toliko, da se ne bo mislilo, da naše poročilo ni zanesljivo.

— **Velika enotna kat. stranka na Avstrijskem.** Neki klerikalni list, ki izhaja na Bavarskem, priobčuje vest, da se ima v kratkem času na Avstrijskem osnovati velika katoliška stranka, v kateri bodo zdru-

ženi vsi katoliški narodi avstrijski in katera bode odločno nastopila proti šovinističkim težnjam takozvanih narodnih strank vseh narodov. Za uresničenje tega, 'vzvišenega' smotra deluje po zadržilu omenjenega lista na jugu države zlasti vrli slovenski poslanec dr. Šusteršič. »Tudi on deluje z vso vnamo zazdržitev vseh katolikov in poučuje ljudstvo, da njegov sovražnik ni Nemec, ampak samo liberalizem in šovinistiško-narodno hujskajoče časopisje.« Ali čuješ, slovenski narod, kake pojle zasleduje ta narodnjak Šusteršič, ki se ti vsiljuje za voditelja?! Pod nemški jarem bi te rad speljal, izročil bi te rad nemškim farjem v oblast, dasi se sedaj še tolče po svojih votlih prsih in kriči, da je on edini pravi slovenski narodnjak, vsi drugi pa so izdajalci, ki hočejo slovenski narod prodati nemškemu molohu. Koliko se mu torej sme verjati? Oni bavarski klerikalni list mora biti pač dobro poučen o končnih ciljih njegove politike, drugače bi Šusteršiču ne pel take slave. Zato nimamo nikaškega povoda, da bi mu ne verjeli. Novo katol. internacionalno stranko bode tvorilo 55 nemško-konservativnih in krščansko-socialnih poslancev, 19 konservativnih veleposestnikov, 3 katoliški Čehi, 60 Poljakov in 26 katoliških Slovencev, Hrvatov in Italijanov, torej 160 poslancev. Mož, ki venomer recituje bajko o naši zvezi z Nemci, ki nas dan na dan obdolžuje, da delamo v prid nemške politike, ta mož je najet, kakor pravi imenovani bavarski list, da vzame Slovence vsako narodno zavest, da ne bodo več smatrali Nemce za svoje najhujše sovražnike, da uniči upliv narodnega časopisja, ki hujska proti Nemcem, in Slovence prepriča, da ni nemštvo, marveč liberalizem njih najhujši sovražnik. In ali ne dela dr. Šusteršič vestno po tem navodilu? Ali je kdaj zbujal narodno zavest ali je kaj storil za probujo in omiko našega naroda, ali je rohnel kdaj tako proti Nemcem in proti nemškemu navalu, kakor proti ponižnim slovenskim naprednjakom in njih stremljenjem?! On je začel neizprosen boj proti poštemu narodnemu časopisju, hoteč ga uničiti, on slepari ljudstvo s svojo politikom na najbrezvestnejši način in on je inficira z brezmejno mržnjo do naprednih teženj, samo da bi naše ljudstvo tem ložje izrabil v svoje politične eksperimente. Da, vse to se natanko vjema s fakti, navedenimi v onem bavarskem listu! Ali bodo Slovenci že vendar enkrat spoznali to pustolovsko politiko in pokazali vrata temu človeku?! Kam bomo sicer prišli, ako se mu posređijo njegove nakane?

— **Volilna reforma.** »Slovenec« nam je bil postavil za izgled Štajersko, ker se je v tem štajerskem deželnem zboru sklenila volilna reforma. Hotel nas je zadeti, a je samega sebe udaril po čeljustih, kajti v odgovoru smo mu s številkami dokazali, kako absurdne in pretirane so zahteve kranjskih klerikalcev glede volilne reforme v pri-

meri z volilno reformo za Štajersko. Ta sijajni dokaz mu je tako sapo zaprl, da je komaj nekaj jeznih besed mogel izbruhniti. Pa tudi na te mu ne smemo ostati dolžni odgovora. »Slovenec« pravi, da je dejstvo, da se napredna stranka brani splošne kurije in da se klerikalci zaradi števila mandatov niso z njo prerekali. Ena in druga teh »Slovenčevih« trditev je neresnična. Pokazali smo, da po izgledu štajerske volilne reforme bi morala Kranjska v splošni kuriji imeti dva mandata. Sedaj pa čujtel! Ko so se po inicijativi vlade vršila pogajanja zaradi volilne reforme, je narodno-napredna stranka ponujala za splošno kurijo tri mandate, torej enega več, kakor bi jih šlo po štajerskem izgledu. Toda klerikalci so to odbili in so zahtevali kar šest mandatov in deželnega odbornika za to kurijo. Torej so se klerikalci prav izdatno prerekali z našo stranko zaradi števila mandatov. Ko bi bili na Štajerskem napravili tako volilno reformo, kakršno so zahtevali klerikalci na Kranjskem, potem bi trikrat večja Štajerska morala imeti v splošni kuriji osemnajst mandatov in tri deželne odbornike, med tem ko ima po soglasno sklenjeni volilni reformi splošna kurija le osem mandatov in nobenega deželnega odbornika. S tem štajerskim izgledom je najbolje dokazano, kako bedasto pretirane so zahteve kranjskih klerikalcev.

— **Učitelji — prosite odpuščanja!** Mogočno se je glede učiteljev razkoračil dr. Šusteršič na shodu v Cerknici. »Ker je glasilo liberalnega učiteljstva na surov način žalilo poslance katoliško narodne stranke in podlo blatilo ugled poslanca Jakliča, izjavljam, da dokler liberalno učiteljstvo za te nesramne psovke ne da klubu katoliško narodnih deželnih poslancev zadostila, toliko časa vprašanja o zboljšanju učiteljskih plač ne pustimo v razpravo« — tako je rentočil dr. Šusteršič na shodu v Cerknici. Torej — na nogo učitelji! Pustite se obriti po mežnarsko, natakните »špegle«, potresite glave s pepelom ter denite štrike in škapulirje za vrat in tako pojdite prosit odpuščanja dr. Šusteršiča kot načelnika kluba in »tovariša« Jakliča, najnevrednejšega učitelja na Kranjskem. Ali mar nečete? No, zaupno vam povemo, da vas dr. Žlindra tudi ne pričakuje. S svojo izjavo v Cerknici vam je hotel le pokazati, kako vas zaničuje. Kadar pes kaj stori, se mu reče: Tu sem pred moje noge se vlezi in — kuš! Tako kakor z nepokornim psom, je Šusteršič tudi z učitelji govoril v Cerknici, ker jih je hotel prav krvavo razžaliti in krvavo ponižati.

— **Boj na Koroškem in klerikalci.** Boj za ravnopravnost slovenskega jezika na Koroškem je težak in treba je združiti vse moči, da se srečno dožene. Naša stranka ni niti za trenotek omahovala in se takoj zavzela za skupno delovanje obeh slovenskih strank. Kjer je boj med strankami tako oster, kakor pri nas, se pač težko doseže kaka skupna akcija. Tudi pri nas bi nihče ne bil mogel ničesar reči, če

bi bili odklonili skupno akcijo in se odločili za paralelno akcijo. Ali naša stranka postavlja narodne koristi vedno nad svoje strankarske interese in je to tudi v tem vprašanju pokazala. Sedaj pa klerikalci po svojih listih že dlje časa pisarijo, da skupno delo za koroške Slovence in njih pravice ni mogoče, dokler obstoji slovensko-nemška zveza v deželnem zboru. Pojasnili smo že dostikrat, da ta zveza čisto nič ne utesnjuje svobode narodno-napredne stranke v nacionalno-političnih vprašanjih in da se čisto nič ne nanaša na državni zbor. Vsled tega je tudi najenergičnejša skupna akcija v prid koroških Slovencev prav lahko mogoča — če so klerikalci dobre volje. V tem oziru pa je »Slovenec« pisarjenje vzbudilo v nas prav resne dvome. Dozdeva se nam, da klerikalci ali iščejo navideznega povoda, da bi skupno akcijo za koroške Slovence onemogočili, ali pa bi radi borbo koroških Slovencev fruktificirali za svoje domače namene in za svoje strankarske koristi. Ljudje, ki imajo le žličico politične razsodnosti, tisti vedo, da je koroškim Slovcem pač le s skupno akcijo pomagati. Če klerikalci tako akcijo prepredijo, ne bo tega kriva naša stranka, v to pa, da bi klerikalci koroški boj fruktificirali za svoje domače namene, se ne podamo. To naj si »Slovenec« zapomni.

— **Škof spreobrača liberalce.** Znano je že, že vrabci po strehah čivkajo, kako se naš škof Bonaventura v vsako reč vtakne. Vse hoče sam urediti, vse tercijalke spovedati in vse misijone vsaj zaključiti, če več ne. Da nima nobene samostojne sodbe in je le orodje drugih, o tem še govoriti ni treba. On verjame vsakemu pismu, ki mu ga piše ta ali ona prismojena ničla; se spusti še s tako obskurno osebito v najživahnejše dopisovanje, če ta kaj ve ali se zlaže o naši stranki. Tak slučaj je bil tudi v Poljanski dolini. Na Trati župnuje vse časti vredni župnik, ki uživa v svojem zasebnem in dušnem življenju največje spoštovanje. Ima pa to napako, da se v politiko ne meša, rekoč: eni ko drugi so moji župljani in ne vidim, da bi bili razupiti liberalci slabiji od onih, prej narobe. Tega župnika je pri škofu očrnil kot najhujšega liberalca neki »Lužar«, — res prava luža. — Če nas vse ne moti, je to človeče svak ali kali zmedenega filozofa Evangelista dr. Kreka. Taki kapaciteti se sme verodostojnost zaupati, si je mislil škof. In res. Vse zatrjevanje gospoda župnika ni pomagalo; on se mora prepričati na licu mesta. V soboto in nedeljo je bila poljanska dolina tako srečna, da je imela v svoji sredi svojega škofa. Kolikor smo mogli izvedeti, je ta obisk napravil na ondotno prebivalstvo kaj slab utis. Celo stare babnice so se muzale in delale opombe, da to ni za kakega škofa, da se v vsako reč vtakne in verjame vsakemu dr... Ljudstvo se je držalo hladno; mrzlo ali celo nič ni pozdravljalo. Škof se je lahko prepričal, da s takimi jobiski le izpodkopa svoj ugled, katerega že tako dosti nima. Od Ljubljane do Trate ni bilo nobenega sla-

voloka. Le nazaj grede je bila nabita pred neko gostilno v Srednji vasi, kamor zahajata poljanska kaplana, čez cesto primitivna deska, rdeče namazana z značilnim napisom: »Z Bogom!« Klaverno in žalostno, da bolj ni moglo biti. V Poljanah je videl škof in se prepričal na svoje oči, kam je zapeljala njegova ali katoliška organizacija naše ljudstvo. Tu se je vršila ravno razprodaja iz faliranega konsuma. Kakor pravijo očitvidci, je škof v stran pogledal, naredil čuden obraz in kočijaž je naglo pognal. Ljudje se zanj niso zmenili, razun starega možicelja, ki je pokleknil, da bi dobil škofov blagoslov. Mož se je zmotil, kajti tega ni bilo, saj si je škof mislil najbrže: čemu bi blagoslavljaj, ko je že tako vse zlodej vzela. Kolikor smo mogli izvedeti, je škof pri ti priliki moral pogoltniti marsikako bridko resnico. Slišati je moral iz priprostih kmetskih ust, koliko gorja, sovraštva in škode so prinesli v Poljansko dolino njegovi ničvredni služabniki, predvsem dr. Krek. Ko je slišal to resnico in očitjanje, si je menda zakril obraz in nalahko vzdihnil. Ni da bi tukaj vse ponavljali, kar se je moglo izvedeti, saj že to zadostuje. Škof se je lahko prepričal, da njegova politika vodi v nesrečo in njegov nastop ni v čast knezu in škofu. Gori grede se je ustavil za nekaj časa tudi v Poljanah. Kaj in kako je podiral ali postavljaj stebre à la Jernač, tega ne vemo. Kot spremljevalca si je to pot izbral znanega Lampetka. Najbrže ga je hotel pokazati kot vzgled v izvrševanju svoje misli in kako se mora vstrajno boriti, le zapora se je treba ogniti in če treba, je le boljše šteti — kronce. Smo uverjeni, da najbrže tudi tukaj ni dosegel Bog ve kaj posebnega. Gori omenjeni Lužarček je pripravil, kakor govore jeziki, piščance in naročil solato iz Ljubljane, da bi postregel škofu. Ta se ni pri njem ustavil in ljudje pravijo, da so se piščeta osmradila in solata da bo do drugič segnila, ko pride zopet škof v vas.

— **Kurat Knific v Tomišlju** prav rad trga, kakor je znano, — cvetice. Ima pa tudi to navado, kakor veliki ljubitelji živih rož sploh, da kaj rad tak utrgan cvet, ko se ga je navžil, — vrže proč. Pred nekaj tedni je prišlo na »tožni dan« brhko deklet iz Tomišlja k tukajšnjemu sodišču, da bi vložilo proti kuratu Knificu — tožbo. Pripovedovala je, kako prisrčno in gorko sta se nekaj ljubila z gospodom kuratom, kako sta v polnih požirkih uživala v neskaljeni medsebojni udanosti svojo mlado ljubezen in kako ji je gospod Knific, zagotavljal, da jo navzlic temu da je duhovnik, vendarle lahko vzame, kar mu je seveda tudi verjela, saj »takšen gospod« ne morejo lagati, in se mu vsled tega popolnoma vdala. Toda časi ljubezni so pošli, g. Knific je postajal vedno hladnejši in hladnejši, sedaj pa jo je brezvestno zapustil in neče nič več slišati o njeni ljubezni, marveč se ozira po drugih. »Če bi me g. kurat hotel zopet rad imeti, bi bilo vse zopet poravnano, tako ga pa moram tožiti,« je končno obupno vzkliknilo deklet. Ko jo je sodišče poučilo,

da kurata Knificca ne more preje to žiti, dokler se niso pokazale posledice intimnega občevanja z njim, je zapuščena Knificcova ljubica jokaje se odšla. Pred kratkim je zopet prišla k sodišču, a ko se je tamkaj njena tožba z isto motivacijo, kakor preje, zavrnila, je iskala pravne pomoči pri raznih gospodih, katerim je na dolgo in široko slikala svoje občevanje s Knificcem, in jih prosila, da bi intervenirali, da bi se kurat povrnil v staro ljubezen in zvestobo. Dekle je vse razjarjeno in je priseglo kuratu hudo maščevanje. Zato bi svetovali kuratu Knificcu, da naj bo oprezen pri svojih sprehodih in naj se čuva maščevalne ljubičine roke!

— **Vipavski klerikalci** bodo menda znoreli, predno se bodo izvršile todobne občinske volitve. Vse, od največjega pa do najmanjšega klerikalčka prizadeva si to pot triumfirati nad starim delavnim občinskim odborom. Dekan Erjavec, ki je še vselej, kadar so bile volitve, hotel uničiti napredno županstvo, opovedal mu je tudi sedaj boj na življenje in smrt. S svojim kapelanom sedela sta vsaki dan, ko je bil volilni imenik na razpolago, v občinski pisarni ter prav krepko prepisovala volilce. Škofu Bonaventuri povemo, da se kaplan Debeve močno trudi za „srečen izid“ volitev s svojo „uplívno“ besedo, ter mu nasvetujemo, da ga postavi kaj kmalu za župnika. Dvomimo sicer, da bi ga bili ljudje kje veseli, a mi se tudi ne bomo jokali za to tutko, ki si nobenemu poštenemu človeku ne upa pogledati v oči. — Tema obema žegnanima „osrečevalcema ljudstva“ pridružil se je navadno še bolni Mirko. — Spoznal pa je ta odbor, da jim slabo kaže, če z vlečejo skupaj tudi vse svoje kimovce in dvomljivce. Le vkup, le vkup uboga gmajna, tretji je naš, prvi mora biti tudi, naj velja kar hoče. Nekaj uradnikov gre z nami, penzionisti tudi in zdravnik, ki ima v Vipavi „vilo Ano“, pa izvršuje svoj poklic v Gorici, tudi lahko voli v prvem razredu. Kake štiri liberalce bomo prosili na golih kolnih za pomoč, pa bo šlo in — mirna bo Bosna. — Tako so mislili in še mislijo ubogi „katoliško-nerodni“ možje. In res, kakor smo zvedeli, gre jim še precej vse po volji. Kaj ne gospod Mirko, parkrat se skoči v Postojno, parkrat v Ljubljano, morda celo k gospodu deželnemu predsedniku, katerega se drugače lahko v prah tepta — pa se kaj doseže. E, kadar je treba iti k Šušteršiču za županski stolec, takrat poneha ves revmatizmus. Po volitvah vas bomo vprašali, če bo potrebno, kje ste vi in vaši pristaši dobili — neke informacije, morda provzročimo kako disciplinarno preiskavo! — Mentor in cenzor vsemu gibanju je seveda klerikalna vipavska posojilnica, na čelu dekan Erjavec, katerega bi sicer imenoma ne imenovali, a mu želimo dobro, ker vemo, da še lahko vzlic svoji starosti postane kanonik, ako je večkrat po „Narodu“ v škofiji zaznamovan. — Pred par dnevi — zvečer je bilo — bilo je v gostilni Mirkota Perhavca nenavadno živahno gibanje. Praznoval je ta dan svoj god hišni gospodar. — Tudi naše čestitke! Kot specialiteta prinesel se je povabljenim klerikalnim gospodom na mizo tudi masten zajec, katerega je bil na grajščinskem lovu pihnil sam gospod Mirko. In vstal je

govornik in napil je bodočemu županu in zdrknila je čaša dobrega burgundca po gladkih antialkoholskih grlih. — Zavednost vipavskih volilcev pa se je tiho smijala bogati klerikalni domišljiji ter trčila na zdravje prihodnjemu županu a — ne klerikalnemu, in naj velja, kar hoče. S

— **Državna podpora za Bovec.** Vlada je odredila, da se odkaže iz zaklada proti bedi za požaru prizadeti trg Bovec podpora v znesku po 15.000 K.

— **Iz Poljan na Škofjokoloko** se nam piše: Pri volitvi župana dne 13. t. m. bil je izvoljen g. Ign. Čadež, posestnik v Srednji vasi. Dosedanji župan Grošelji, ki je dobil 3 glasove, se ima največ zahvaliti kaplanoma, katerih nadležnost je že presedala celo njih ožjim somišljenikom, da so vsled tega oddali danes rajši svoj glas našemu kandidatu.

— **Šest oseb se je zadušilo na Savi pri Jesenicah.** Delavec Košir je 13. t. m. s celo svojo rodbino obel in vsi znaki so kazali na to, da je bil zastrupljen. Ker se je kurilna naprava v kuhinji, ki je bila poleg spalnice natanko preiskala, ne da bi se bilo našlo kaj sumljivega, se je splošno mislilo, da se je Koširjeva rodbina zastrupila s kakšno pokvarjeno jedjo. Navzlic temu se je ukazalo Koširju, da v peči ne sme več kuriti, dokler se v par dneh ne preseli v drugo stanovanje. Košir se pa ni držal te prepovedi. Ko Košir 14. t. m. ni zjutraj prišel na delo, se je komisionelno odprlo njegovo stanovanje in navzoči so našli v sobi Koširja, njegovo ženo in tri otroke mrtve. Vsi poskusi, da bi jih oživel, so bili brezuspešni. Istega dne ste pri Koširju prenočevali tudi njegova mati in sestra. Ti dve so našli brez zavesti ležati v sobi, a ker ste bili še živi, so jih nemudoma prepegljali v bolnico. Stari materi ni bilo več pomagati; umrla je večeraj. Sestra Koširjeva, omožena Jakel iz Kranjske gore, pa bode najbrže še okrevala. Koširjevo rodbino so danes pokopali. Pogreba so se vdeležili vsi tovarniški uradniki in delavci, in velika množica občinstva. Smrt so povzročili, kolikor se da že sedaj sklepati strupeni, ogljenčevi plini, ki so izpuhtevali iz štedilnega ognjišča, kjer so se kurili premogovi odpadki, in se razširjali v sosedno spalno sobo.

— **Dve ženski trupli so potegnili v enem dnevu v Trstu iz morja.** Prva utopljenka je bila 72-letna Candida Mandini, druga pa 42letna Marija Dal Sario. Pri nobeni pa še ni dognano, kako sta prišli v morje.

— **Čuden dvoboj se je vršil 11. t. m. na Reki.** Nasproti sta si stala tamošnji turški konzul Nikolaj Efendi in poročnik italijanske mornarice Carlo Cipelli. Že pri prvem streljanju je samokres odpovedal Efendiju službo in ni hotel streljati; Cipelli je pa obstrelil mesto nasprotnika — vodjo dvoboja, dr. del' Asta, v nogo. Po toliki smoli sta se nasprotnika spravila, ne da bi dalje streljala. Zvečer pa so priredili velik spravni banke.

— **Nečuvena draginja svinjskih kož.** Svinjske kože so trenutno dosegle tako visoko ceno, kakor še nikdar popred. Tovarar Karl Pollak v Ljubljani jih plačuje po 57½ krajcarjev kilo za lepo blago in po 35 krajcarjev za škarto, če se mu blago prinese v trgovino na Dunajski cesti št. 23. — Ta izredna cena se ne more dolgo držati, ker je previsoka, zato svetujemo, da se mesarji, kmetovalci i. t. d. te izredno ugodne prilike, svinjske kože v denar spraviti, hitro poslužijo.

— **Okraden Amerikanec.** Josip Krašovec, posestnik v Mramorovem, občina Bloke, se je večeraj

zjutraj pripeljal iz Amerike v Ljubljano in prinesel seboj tudi nekaj denarja. To so izvohali kolodvorski lovci na Amerikance in naenkrat so bili trije okoli njega. Eden se mu je ponujal, da ga bode obril, drugi mu je hotel polikati obleko in tretji pa se mu je vsiljeval za razkazalca mesta. In res so ga dobili v svoje roke. Vodili so ga iz gostilne v gostilno in zapravili z njim nad 32 K in ko se je zvečer pripeljal pijan v Blumauerjevo gostilno, je še pogrešil 240 K. Danes zjutraj prišla je mestna policija krojača Franca Reisnerja, stanujočega v Kolodvorskih ulicah št. 35 in delavca Ivana Tavčarja, stanujočega v Kolodvorskih ulicah št. 37 ter vlačugo Štefanijo Rotarjevo, stanujočo na strelišču v Podrožniku, ki so bili nazadnje s Krašovcem skupaj v Plankarjevi gostilni na Dolenjski cesti. Reisner in Tavčar sta zvečer, ko sta Krašovca pri Blumauerju izločila iz voza, še popivala pri Čončku in po mestu in sta bila tudi na strelišču pri Rotarjevi, kar pa sta tajila, dokler jima policija ni to dokazala. Krašovec je imel denar spravjen v kuvertu in ga je v dveh gostilnah dal Reisnerju v roke, da je plačal ceho in fijakarja. Vsega denarja je imel Krašovec 490 K in mu je tat pustil v kuvertu še 180 K.

— **Ponesrečen gostilničar.** Na Marije Terezije cesti je večeraj zvečer ponesrečil gostilničar Peter Stepic, stanujoč v Gradišču št. 7. Peljal se je s kolesom iz Šiške in mu je kolo na blatni cesti spodrsnilo, da je padel in se na obrazu precej poškodoval.

— **Hrvatske vesti.** Rešen od obtožbe. Nedavno se je vršila glavna obravnava proti hrivcu J. Kovariču, ki je v neki krčmi dejal dne 5. vel. travna, da so bana obesili v Tuškaneu. Obtoženec, ki ga je branil dr. Frank, je bil oproščen. — Nar. skupščina na Sušaku. Zadnja javna skupščina na Sušaku se je sijajno obnesla. Vkljub dežju se je zbralo nad 2000 ljudi. Govorili so Barčič, Bonetič, Ambrožič, dr. Lenac in župnik Babič. Istotako dobro sta se obnesli skupščini v Križevcih in Novi Gradiški. — Ustavljena preiskava proti sodruidniku „Nar. Obrane“. Na denunciacijo osječke „Slav. Presse“ uvedla se je preiskava proti sodruidniku „N. O.“ V. Wilderju, češ da je on prouzročil s svojim govorom, da so delavci navalili na barako in strgali delavski red. Po zaslišanju vseh, po „Slav. Presse“ označenih prič se je ustavilo vsako nadaljnje postopanje proti V. Wilderju. — K deželnemu ženskemu društvu je pristopila banica grofica Pejascevič kot ustanovnica s prispevkom 200 K. — Prva električna cestna železnica v Dalmaciji. Zel. ministrstvo je dovolilo, da se zgradi med Dubrovnikom in Gružom električna cestna železnica in je odobrilo predloženi projekt.

— **Ameriške novice.** Grozen požar. Dne 1. t. m. je zgorela v New-Yorku neka petnadstropna hiša. Mrtvih je 25 ljudi, med temi Hrvata Jos. Zorović in Ante Barolič. — Kolodvor zgorel. Na kolodvoru v Crestlinu, O., se je razletel z dinamitom naložen voz in zgorelo je nad 500 naloženih in praznih vozov in kolodvor. Tam, kjer je stal prej z dinamitom naložen voz, se sedaj nahaja 40 čevljev globoka jama. — Roparji so odvedli sina milijonarja Wenza v Cumberlandsko gorovje in so sporočili očetu, da izpuste sina le proti odškodnini 100.000 dol. — Severno luč so imeli priliko opazovati v New-Yorčani dne 31. p. m. od 2.—4. ure zjutraj. — 1000 delavcev je brez zaslužka v South Sharonu, Pa., ker so zaprli ondote tovarne za izdelovanje žebeljev.

— **Blagajnikova zmeta.** Hranilničnemu blagajniku Lamotte v Budimpešti so svoj čas pregledovali blagajnico in našli, da manjka 11.933 kron 95 h denarja. Ravnateljstvo ga je na to odpustilo in javilo sodišču, Lamotte pa se je med tem poskusil usmrtiti. Ko je ozdravel, ga je sodišče obsodilo na leto dni ječe, čeprav se je zagovarjal, da je pomotoma neki stranki izplačal toliko denarja preveč. Obe višji inštanči sta pa temu izgovoru verjeli in blagajnika oprostili. Med tem je mož umrl, njegova vdova je pa, sklicuje se na obe oprostilni sodbi, zahtevala od hranilnice 1500 K pokojnine. Ker jej tega niso priznali, vložila je na ta znesek tožbo in se bo v kratkem vršila razprava. V juristiških krogih se vidno zanimajo za izid te pravde.

— **Čudna priča.** V Berlinu se vrši že cele tedne proces proti grofici Wenzierski Kwielecki, ki je obdolžena, da si je podtaknila tujega otroka z namenom, da si prilasti majoritetno dedščino. Zaslišanih je bilo nad sto prič, kojih poljska imena so delala sodišču velike preglavice. Tako se je pripetil tudi sledeči komični prizor: Predsednik: »Ker smo prišlo Brezwieczkega zaslišali, naj se pokliče priča Mdeccolxi.« — Tolmač: »Prosim, gospod predsednik, MDCCCLXI ni priča, temuž letna številka zgradbe grofovskega gradu.«

— **Kako se hrani ameriški milijonar.** Večkratni milijonar Rockefeller živi pravzaprav slabše kot vsak delavec. Za hišnega zdravnika ima nekega doktorja, ki pripada sekci, katere ne uživa ne kuhanih ne pečenih jedil, in tako živi tudi Rockefeller. Njegov zdravnik namreč uči, da narava ne potrebuje ognja. Kuhane in pečene jedi ne dajejo telesu krepčil, temuč le gnubo in smrtno kali. Človek, ki hoče ostati svež ter dočakati skrajno starost, se mora živiti le po naravi, zato je milijonar z zdravnikom vred le surovo meso, surova jajca, surove rastline itd. Toda tudi taka hrana ni strogo po naravi. Rockefeller hi moral pravzaprav uživati rastline, kakor rasejo, živali pa take, kakor tekajo po zemlji, letajo po zraku in plavajo po vodi. V Čikagi ima sekta „surovojedcev“ nad 10.000 pristašev. Ako pa bo Rockefeller pri taki neokusni hrani dočakal Metuzalemovo starost, pokaže šele bodočnost.

— **Kranjsko slov. bralno društvo v Forest City, Pa.** Susquehanna Co. Severna Amerika, vsprejme dobrega in poštenega Slovenca, kateri je zmožen poučevati petje in godbo. Plača po dogovoru. Več pove I. tajnik Josip Zalar Box 547 Forest City Pa. Susquehanna Co Nord Amerika.

— **Mednarodna umetniška razstava v Benetkah** se je raynkar zaključila. Obiskalo jo je 405.000 oseb. Prodalo se je umetnin (slik, kipov itd.) za 375.000 lir. Tedaj precej več kakor pri — ljubljanskih umetniških razstavah.

— **Kako dolgo žive razne živali.** Navadno načelo je, da največje živali žive tudi najdalje. To pa ni v-elejš res. Miš doživi 6 let, zajec 10 let pes 12 18 let, ovca 15 let, svinja 20 let, lev 35 let, konj 40—50 let, slon 200 let. Do tod se račun strinja. Toda kako je, da živi mačka 40 let, in da ptiči dalje žive kot sesavke enake velikosti? Kos doživi zaprt 12 let, v prostosti pa 18 let. V zverinjaku v Schönbrunnu je poginil leta 1824 beloglav jastreb, katerega so tja prinesli leta 1706. Živel je potemtakem še v jetništvu 118 let. Petelin ali kokoš živi 10 do 20 let, golob 10 let. Dolgost življenja ni potem takem odvisna le od velikosti, temuč tudi od temperamenta. Živali, ki se mnogo gibljejo, prej končajo življenje n. pr. lovski psi, opiče itd. živijo primeroma le kratek čas, do čim dočaka celo med dvoživkami krastača 40 let.

Čudak. V vasi Perveru v stari Marki je te dni umrl mizar Diemert. Že pred več leti si je sam napravil krsto. Ker pa se je na stare dni zredil, postala mu je krsta premala ter jo je prodal in si drugo napravil. Tudi grob je imel že več let izkopen in ograjen z železno ograjo. Celo nagrobni spomenik ga je čakal dovršen, le dan smrti je bilo treba še dodati. Po cele ure je presedel ob svojem grobu ter premišljeval smrt in minljivost sveta. Kakor je živel, tako čudno je tudi umrl. Sedel je ob oknu s kratko pipo v ustih ter gledal po cesti. Tedaj je prišla po 70-letnega starčka smrt, tako nagroma, da še časa ni imel pipo iz ust djati. Ljudje so ga videli tako sedeti celi dan, a so mislili, da je pri svoji pipici zadremal, ter ga niso hoteli buditi.

Pogumna ženska. Nedavno se je na bretonskem obrežju razbila ladja »Vesper«. Kapitan z enim delom mornarjev se je rešil, 14 mornarjev pa je zasedlo čoln, ki ga je vihar gnal dalje po razburkanih valovih. Ribičeva žena Roza Here, ki je nabirala školjke ob obrežju, je čula njih vp tje. Ker so ji bile znane nevarne pečine v tem delu morja, izprevidela je, da bo čoln vsak hip trčil ob skaline ter se razbil. Brez obotavljanja je skočila obledena v morje ter plavala k čolnu. Zavihtela se je v čoln, prijela krmilo ter z občudovalno spretnostjo vodila čoln po razburkanih valovih med skalinami. Pripeljala je srečno vseh 14 mornarjev na suho ter se vrnila k svojemu opravilu. Kapitan pone-srečene ladje je junaški čin žene sporočil vladi in svoji mornarski družbi, da se podeli rešiteljici nagrada.

Goveja kraljica. Ta naslov ima Karolina Bonival v pokrajini Texas. Ista ima namreč do 20.000 glav goveje živine in nad 2000 konj. Sama upravlja celo velikansko gospodarstvo. Ne boji se zajahati najbolj divjega žrebca, in tudi sicer je tako neustrašena, da se je boje konjski tatovi. Nedavno je trčila skupaj s celo družbo konjskih tatov; dva je ustrelila, ostali pa so zbežali.

Iz česa je narejena ženska. Stari sanskritski list, ki so ga nedavno našli, kaže povsem nove in neobičajno točne podatke o stvarjenju ženske. V početku, ko je Tvaštri, stvaritelj sveta, hotel narediti žensko, opazil je, da nima nikakih trdnih snovi več. V tej zadregi pa si je po zrelem premišljevanju pomagal takole: Vzel je zakroženost meseca in lepo zavite poteze bršljanove in trepet trave in cvet rože in lahkost lista in gibčnost slonovega rilca in pogled košute in veselo migljanje solčnih žarkov in plakanje oblakov in plašljivost zajca in nečimer-nost pavovo in mehkost prsi papige in trdost diamanta in sladkost medu in ljutost tigra in žar ognja in hladnost snega in blebetanje srake in potuhnje-nost žerjavovo in grljanje golobovo — vse to je dobro zmešal, napravil ženo in jo dal človeku. Pa že čez 8 dni pride človek k Tvaštri in pravi: »Gospod, stvar ki si mi jo dal, mi greni življenje. Blebete neprestano in muči me več kakor morem prenašati, hoče da sem vedno poleg nje, jemlje mi ves čas, zaradi vsake malenkosti joka in strašno je lena; prišel sem, da ti jo vrnem.« A Tvaštri pravi: »Naj bode« in jo vzame nazaj. Ali že zopet čez teden dni se povrne človek k Tvaštri in pravi: »Vidim, da mi je življenje puho, odkar sem ti vrnil ono stvar, ki si jo naredil zame. Vedno mislim, kako mi je pela in kako je plesala, kako me je kljubovalno gledala, kako se je ovijala krog mene, njen smeh je bil kakor glasba in lepo jo je bilo videti, daj, daj mi jo nazaj.« A Tvaštri pravi: »Pa naj bode!« in da možu ženo nazaj. Pa komaj so prešli trije dnevi je že zopet stal človek pred Tvaštrim in govoril: »Gospod, ne vem, kako je to, ali naposled vidim, da mi je ta stvar bolj v muko nego v zabavo, prosim te, vzemi jo nazaj.« Tvaštri pa se razjezi

in pravi: »Spravi se mi izpred oči! Ne maram več slišati o tem!« Človek pa reče: »Ali ne morem živeti ž njo.« — »Pa tudi ne brez nje,« pravi Tvaštri. —

Ključarski pomočnik, frančiškan in doktor prava. Čudna promocija se je vršila pred nekaj dnevi na vseučilišču v Vratislavi: bivši ključarski pomočnik in frančiškan Ivan Šlachzinkowski je bil promoviran doktorjem prava. Šlachzinkowski se je rodil l. 1874 kot sin ubovega železniškega delavca. Do 14. leta je obiskoval ljudsko šolo in je potem vstopil pri nekem odvetniku kot pisar v službo. Pozneje pa se je izučil ključarskega obrta in prišel na svojem potovanju tudi v Monakovo, kjer je dobil službo pri nekem dvornem ključarju Moratteliju. Tu je postal ud društva pomočnikov, v katerem se je s svojo nadarjenostjo vsem tako prikupil, da so mu izposlovali sprejem v frančiškanskem samostanu v Landshutu. V samostanu se je pridno pripravljal na zrelostni izpit. Ko je pa dobil že tonzuro in meniško obleko, se je sprl z menihi in zapustil samostan. Vstopil je nato v osmi gimnaz. razred in napravil zrelostni izpit. Po izpitu se je podal na vratislavsko vseučilišče, koje je zapustil kot doktor prava. Pač redek vzgled nadarjenosti in železne vztrajnosti.

Direktni vlaki na progi Pariz—Peking. Ravnateljstvo Severne železnice v Parizu naznanja, da se je zedinilo s pruskim in ruskim ravnateljstvom, vsled česar bo vozil začenši z mesecem sušcem 1904 vsak dan direktni vlak v Peking in vsak teden en ekspresni vlak. Vsakdanji vlak bo imel samo drugi in tretji razred, ki bodeta

stala 490 ozir. 340 frankov, dočim bo stal prvi razred ekspresnega vlaka 1013, drugi pa 706 frankov. Povratnih vožnih listkov ne bodo izdajali, pač pa vožne listke za otroke. Ob Bajkalskem jezeru potnikom ne bo treba prestopati, ker bo do tedaj železnica ob južnem bregu že dograjena. Čez reko Likae pa se bodo morali potniki v čolnu prevažati ter bodo potem lahko prestopili v angleški vlak. Oni potniki pa, ki bodo namenjeni v Wladiwostok, bodo morali v Irkutsku prestopiti v drug vlak.

Ponesrečena ovacija. Slavni italijanski komponist Perosi se rad izogiblje ljudem. Zato si je kupil pri Buggianu malo hišico, kjer živi v svojih prostih urah nemo-ten le svoji umetnosti. Ko pa je prebivalstvo kraja Ponte zvedelo, da hodi do tja mladi duhovnik po moč virju na lov, zbralo se je staro in mlado z mestno godbo na čelu, da priredi komponistu ovacijo. Ko pa je Perosi zagledal mnogobrojno družbo, privzdignil je sutano ter začel bežeti na vso moč, množice in godba pa za njim. Vendar je srečno utekel.

Iščem dobro izurjenega
strugarskega pomočnika
oziroma strugarja.

Plača po dogovoru, služba stalna nastop takoj.

Fran Švigelj, tovarna za stole na Bregu pri Borovnici.

Loterijske srečke.

Brno, 11. novembra.	39, 52, 4, 49, 24.
Dunaj, 7. novembra.	72, 14, 89, 80, 74.
Trst, 14. novembra	11, 27, 14, 52, 36.
Gradeo, 7. novembra	7, 14, 40, 33, 79.
Praga, 4. novembra.	51, 21, 68, 71, 7.
Linc, 14. novembra	20, 23, 49, 80, 87.

Šunka

s kožo 1 gld., brez kože 95 kr., brez kosti s kožo 1 gld. 10 kr., plečeta brez kosti 90 kr., suho meso 78 kr., slanina 82 kr., prešičji jeziki 1 gld., goveji 1 gld. 20 kr., glavina brez kosti 45 kr., dunajska salame 80 kr., prave boljše 1 gld., iz šunkna 1 gld. 20 kr., ograde za mesec junij 1 gld. 80 kr., vsaki mesec 15 kr. dražji kilo, velika klobasa ena 20 kr. — Pošilja le dobro pošteno blago od 5 klg. naprej proti povzetju

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Pariz 1900
ZVIRNI
SINGERJEVI
ŠIVALNI STROJI
GRAND PRIX.

Singer-jevi šivalni stroji

za domačo uporabo in vsako stroko fabrikacije.

Brezplačni pouk v vseh tehnikah modernega vezenja.

Singer Co. šivalni stroji del. dr.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 6.

(1380-13)

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na svojo firmo.

Povsod po Slovenskem

in še čez mejo razširja se od dne do dne poraba prave in najboljše

kavine primesi

v prid družbe sv. Cirila in Metoda

iz

I. jugoslov. tovarne za kavine surogate

v Ljubljani.

Zahtevajte jo povsod!!

Stanje hranilnih vlog:

17 milijonov kron.

Rezervni zaklad:

nad 400.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

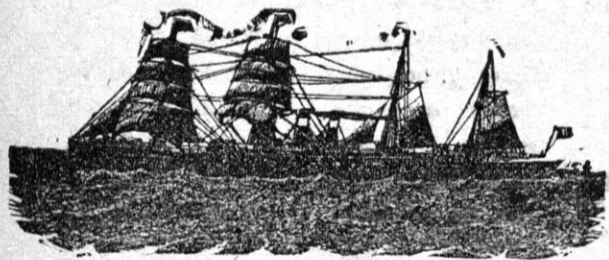
na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice. Posoja se na zemljišča po 4¹/₂% na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6% izposojenega kapitala. (89—1)0

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje, in sicer po 4¹/₂% do 5%.

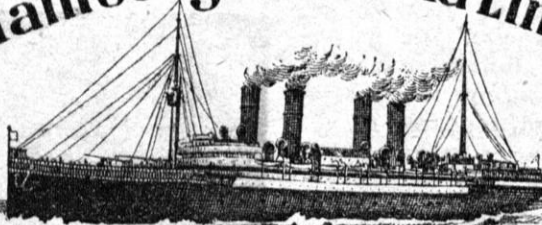
Red Star Line.
Iz Antwerpena
v Ameriko.

Prve vrste parobrod. — Naravnost brez prekladanja v New York in v Philadelphijo. — Dobra hrana. — Izborna oprava na ladji. — Nizke vožne cene. (1626-22)

Pojasnila dajejo:

Red Star Line, Bahnhofgasse 41 na Dunaji, ali pa
Karol Rebek, konc. agent v Ljubljani. Kolodvorske ulice št. 41.

Hamburg-Amerika Linie

Največje najstareje parobrodno društvo na svetu.

Njega parobrodje obsega **280** velikanskih parnikov.

v Ameriko zanesljivo v 6 dnevih
direktna, najhitrejša prekomorska vožnja z brzoparniki
iz **Hamburga v Novi York** ali pa v **Halifax.**
Brezplačna vsakovrstna pojasnila daje od visoke vlade potrjeni zastopnik:
Hamburg-Amerika Linie
Fr. Seunig v Ljubljani
Dunajska-cesta št. 31 poleg velike mitnice ali šrange. J

Ravnokar je izšla
v zalogi
J. Blasnika nasl. v Ljubljani
VELIKA
PRATIKA
za prestopno leto
1904,
ki ima 366 dni.
Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

Blasnikova „Velika Pratika“, katero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja, izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je **edinole prava, starodavna „Pratika“**, katero je mnogo let skrbno urejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo **sv. Jožefa** kot uradno potrjeno varstveno znamko. **Zatorej zahtevajte vedno le Blasnikovo „Veliko Pratico“**, vsako drugo zavrnite kot nepravo!!!
„Vel. Pratika“ stane 24 v. „Vel. Pratika“ stane 24 v.

Karol Pollak
tovarna za usnje v Ljubljani
plačuje trenutno
svinjske kože
po 1 K 15 h, ali 57 $\frac{1}{2}$ kr. kilo
za lepo blago (2979)
in 70 h, ali 35 krajcarjev za škarto,
če se mu blago prinese v trgovino
na Dunajski cesti št. 23.